

Bir arınma aracı olarak müzik: Aristoteles örneği

Music as a means of purgation: The case of Aristotle

Tufan Çötök¹, Onur Kabil¹, Nesrin Akıncı Çötök¹

¹ Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.

ÖZ

Aristoteles, müziği felsefi bağlamda ele alarak onun insan üzerindeki etkilerini ve işlevlerini derinlemesine incelemiştir. Her ne kadar müzik, Aristoteles'in bilim sınıflandırmasında doğrudan bir bilim dalı olarak yer almasa da poetik bilimler kapsamında değerlendirilebilir. Ona göre müzik, taklit (*mīmēsis*) yoluyla duyguları etkileyen ve insan karakterini şekillendiren bir araçtır. Aristoteles, müziğin üç temel işlevini vurgular: eğlence ve dinlenme, erdem kazandırma ve serbest zaman etkinliklerine katkı sağlama. Bu bağlamda müzik, sadece haz veren bir uğraş değil, aynı zamanda ahlaki ve eğitsel bir araçtır.

Müziğin doğası üzerine yaptığı analizlerde Aristoteles, müziğin haz verici, taklit edici ve karakteri etkileyici özelliklerini öne çıkarır. Müzik, ritim ve ezgiler aracılığıyla cesaret, öfke ve ölçülülük gibi duyguları taklit eder ve dinleyicinin ruhunda değişim yaratır. Bu nedenle, müzik eğitimi bireylerin erdemli bir yaşam sürmesine katkıda bulunur. Aristoteles, müzik eğitiminin gençlere makul bir düzeyde verilmesi gerektiğini, ancak profesyonel düzeyde icra edilmesinin özgür bireylere uygun olmadığını savunur.

Aristoteles'in müzikle ilgili en dikkat çekici görüşlerinden biri, onun bir arınma (*katharsis*) aracı olarak işlev görmesidir. *Poetika*'da tragedyanın korku ve acıma yoluyla duyguları arındırdığı gibi, müzik de benzer bir şekilde bireylerin duygusal ve ruhsal arınmasını sağlar. Bu arınma, sadece bireysel değil, toplumsal düzeyde de önemlidir. Aristoteles, müziğin insan ruhunu etkileyerek erdemli bir yaşamın temelini oluşturduğunu ve bu nedenle eğitimde yer alması gerektiğini belirtir. Böylece müzik hem haz hem de ahlaki gelişim açısından vazgeçilmez bir araç olarak konumlanır.

Anahtar kelimeler: arınma, müzik, Aristoteles, taklit

ABSTRACT

Aristotle examines music within a philosophical framework, analyzing its effects and functions on humans in depth. Although music is not classified as a distinct scientific discipline in Aristotle's taxonomy of the sciences, it can be considered within the scope of the poetic sciences. According to him, music is a medium that influences emotions and shapes human character through imitation (*mīmēsis*). Aristotle highlights three primary functions of music: providing entertainment and relaxation, cultivating virtue, and contributing to leisure activities. In this context, music is not merely a source of pleasure but also a moral and educational tool.

In his analysis of the nature of music, Aristotle emphasizes its pleasurable, imitative, and character-shaping qualities. Through rhythm and melody, music imitates emotions such as courage, anger, and temperance, creating a transformative effect on the listener's soul. For this reason, music education contributes to individuals leading a virtuous life. Aristotle argues that music education should be provided to the youth at a reasonable level but contends that performing music at a professional level is not suitable for free individuals.

One of Aristotle's most striking views on music is its function as a means of purgation (*katharsis*). Just as tragedy, according to the *Poetics*, purges emotions through fear and pity, music similarly facilitates the emotional and spiritual purgation of individuals. This purgation is significant not only on an individual level but also on a societal scale. Aristotle

Tufan Çötök – tcotok@sakarya.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 30.12.2024 – Kabul tarihi/Accepted: 22.01.2025 – Yayın tarihi/Published: 31.01.2025

Telif hakkı © 2025 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2025 The Author(s). This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

asserts that music, by influencing the human soul, lays the foundation for a virtuous life and should, therefore, be included in education. Thus, music is positioned as an indispensable tool, both for pleasure and for moral development.

Keywords: purgation, music, Aristotle, imitation

1. GİRİŞ

Aristoteles felsefenin teorik alanında olduğu kadar pratik gerçekliğiyle ilgili de yoğun eser bırakmış bir Yunan düşünürüdür. Bu eserler varlık alanını bir tasnife tabi tutmaktadır. Aristoteles konu ve yaklaşım farklılıklarından hareket ederek faklı bilme türlerini üç ana başlıkta toplar: Prodüktif veya Poetik bilimler, Pratik bilimler ve Teoretik bilimler (Aristoteles, 1996). Bu sınıflandırmada müzik doğrudan bir bilim (episteme) alanı olarak karşımıza çıkmaz. Hatta söz konusu üç bilim türü altında doğrudan bir yere de yerleştirilmiş değildir. Bununla birlikte açıkça ifade edilebileceği gibi prodüktif veya poetik bilimlerden birisidir. Bu bilimler ise kendi aralarında taklit¹ kavramı aracılığıyla tekrar ele alınır. *Poetika*'da farklı taklit etme yollarına göre bir sınıflandırma daha yapılır: Taklit aracı: Dil, ritim, melodi; Taklit edilen nesne: Karakterlerin ahlaki durumu (soylu, sıradan veya kötü); taklit yöntemi: Hikâyenin anlatılması veya doğrudan sahnelenmesi (Aristoteles, 2012). Bu bölümlenme *poiesis* faaliyetinin türlerini ortaya çıkarır. Dolayısıyla doğası ve verilen değer açısından bakıldığında müzik bir tür taklit aracını kullanan *poiesis* bilimi olarak temellendirilebilir. Poetik sanatların işlevini şu şekilde ifade etmek mümkündür: "Tüm poetik sanatla²r temsili olmaları sebebiyle çeşitli hedefleri arasında bize bir tür farkındalık sağlamayı da içerirler. Anlama yetimizi etkileyerek kendilerine özgü duygusal amaçları icra ederler ve duygularımıza etki ederek anlama yetimizi etkilerler" (Rorty, 2016, s. 61). Aristoteles, poetik bilimleri tartıştığı eserinde, özel olarak tragedyanın korku ve acıma aracılığıyla duygular üzerindeki etkisini ve dolayısıyla onların amacını (telos) ifade eder: Arınma³. Bu durumda müziğe Aristotelesçi bakışın doğasını ortaya koymak mümkün hale gelir. Nasıl ki tragedya korku ve acıma sayesinde bir tür arındırma sağlıyor ise *poiesis* etkinliğinin bir türü olan müziğin duygular ve kişi üzerindeki etkisi ayırdır: Müzik bir arınma aracı olarak görülmelidir. Bu önermenin en açık ifadesi *Politika*'da karşımıza çıkar:

(...) bazı insanların ruhlarını kuvvetli bir şekilde etkileyen duygular (örneğin, merhamet, korku veya ilham) herkeste mevcuttur, fakat bazılarında daha az bazılarında daha çok. Zira kendilerini bu duyguya kaptıranlar vardır; bu kişilerin kutsal ezgiler sayesinde (ruhta cezbe uyandıran ezgileri kullandıklarında) sakinleştiklerini görürüz, sanki tıbbi tedavi almış ve arınmışlar gibi. Aynı şey merhamet veya korkuya meyilli olanlar tarafından, genel olarak duygusal olanlar tarafından ve bu gibi şeylerden pay aldıkları ölçüde diğerleri tarafından da tecrübe ediliyor olmalıdır: Hepsi belli bir arınma ve hazzın eşlik ettiği rahatlama hissi yaşar. Benzer bir şekilde arındırıcı ezgiler insanlar için zararsız eğlence sağlar. Dolayısıyla, tiyatro müziğiyle uğraşan yarışmacılar bu tür armoni ve ezgiler [çalmakla] görevlendirilmelidir (Aristoteles, 2018).

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışma Yunan felsefe geleneğinin kurucu filozoflarından Aristoteles'in müzik hakkındaki görüşlerini ortaya koymak suretiyle ilgili alanın doğasını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Müziğin doğası ise farklı görüşleri tartışmak suretiyle arınma düşüncesine bağlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüz için bakıldığında kaba bir yorumla estetiği askıya alınmış veya üzerinde düşünülmeğe imtina edilmiş bir alan olarak görülen müzik, Antik Yunan'da söz konusu estetik tavırdan çok daha fazla veya farklı olarak değerlendiriliyordu. Nitekim bu dönem içerisinde müziğin teorisine kafa yoran filozoflar için müzik estetik hazdan daha fazla, bir arınma aracıydı. Aristoteles düşüncesinde de bu durumun vurgulanması gerekir. Müzik, onun felsefesinde hem serbest zaman, haz nesnesi, eğlence aracı ve bir erdemi öğretmeye yarayacak bir araç olarak görülmüştür. Bu bağlamda Türkçe literatür, onun müziği bir tür arınma olarak ifade edilebilecek

¹ *Mīmēsis*'in karşılığı olarak kullanılmıştır ve "taklidcilik, taklid, öykünme, sanat" (Peters, 2004, s. 221) anlamlarına gelir.

² Aristoteles metinlerinde sanat, 'tekhne' kavramının karşılığı olarak kullanılır. Bununla birlikte *tekhne* kavramının sanat (art) olarak karşılanması en azından Aristoteles bağlamında çok tutarlı görünmemektedir. *Tekhne*, Aristoteles kullanımında nasıl yapacağını bilme veya bir ürünü meydana getirmedeki ustalık anlamındadır. Bu kavramın sanat (art) olarak kullanımı 16. yüzyılda ortaya çıkmış modern bir yaklaşımdır. Ayrıntılı bilgi için bak: (Shiner, 2010).

³ *Katharsis* (κάθαρσις)'in karşılığı olarak kullanılmıştır. Kavramın temel anlamları şu şekildedir: "arıtma, arınma, arındırma, saflaş(tır)ma, boşal(t)ma, temizle(n)me, pakla(n)ma, sök(tür)me" (Peters, 2004, s. 180). Türkçe kullanımda yerleştiği için 'arınma' karşılığı tercih edilmiştir.

amacı konusunda yeterli değildir. Arınma, ne'liği ve nasıl gerçekleştiği bağlamında ele alınmış olmakla birlikte müzik aracılığıyla gerçekleşmesi üzerinde durulan bir konu olmamıştır. Çalışmada bu duruma bir katkı olması amacıyla arınma müzik ilişkisi ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Aristoteles'in müzik anlayışını ortaya koymak praxis üzerine teorik bir çerçeve çizmek anlamına geldiğinden çalışmanın ana yöntemsel işleyişi metinler üzerine bir değerlendirme olmuştur. Bu nedenle kullanılan yöntem betimsel araştırma yöntemidir. Betimsel araştırma yöntemi durum, olgu veya grupları olduğu gibi analiz eden ve neden – sonuç ilişkisine odaklanmayan bir yaklaşıma sahiptir. Bu bağlamda tarihsel ve felsefi bir durumu başka bir olgu ile ilişkilendirmek yani Aristoteles'in müzik hakkındaki görüşlerini arınma kavramıyla ele almak betimsel bir yöntemi gerektirir. Bu yöntem içerisinde Aristoteles özelinde müzik – arınma ilişkisi merkeze alındığı için 'ilişkisel tarama yöntemi' kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011). Bu bağlamda çalışmada ünlü filozof Aristoteles örneğinde, onun müzik özelinde fikirleri ve görüşleri betimlenmiştir.

Aristoteles'in müzik anlayışını içeren iki temel metni *Politika* ve *Poetika* çözümlenmek suretiyle literatür taraması yapılmış, ardından müzik – arınma ilişkisini ele alan ikincil literatür değerlendirilmiştir. Söz konusu ilişki üzerine olan literatür, karşılaştırmalı ve yorumlayıcı bir perspektiften değerlendirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Etik İzinleri

TR Dizin etik ilkeleri akış şemasına göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplama işlemi yapılmamıştır. Yöntemi itibariyle bu araştırmanın etik kurul onayı zorunlu olmayan çalışma olduğuna karar verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Müziğin Doğası

Aristoteles'ten günümüze kalan eserlerde doğrudan ve sistematik bir müzik analiziyle karşılaşmak mümkün olmamakla birlikte *Politika*'nın son kısmında sınırlı da olsa düşünceleri görülebilir. Diğer taraftan Yunan düşüncesinde müzik Pythagoras'tan sonra önemli bir değer olarak görülmüştür. Yunan geleneği dahilinde müziğin değerini şu anlatı özetler: "Yunan mitolojisindeki esin perileri veya tanrıçalarının adı olan mousa'dan (musa) türemiş olup "Musalar'ın sanatı" anlamına gelir. Sadece bugün anladığımız anlamıyla müziği değil, genel olarak sanatsal ve edebi uğraşları ifade eder" (Orhan, 2018, s. 104). Dolayısıyla müzik, sadece ses ve uyumdan ibaret olmayıp sanatsal ve edebi uğraşları da içerisine alan bir doğaya sahiptir. Aristoteles için de durum böyledir, müziğin eğitici, haz verici yönlerinin yanı sıra arındırıcı da bir doğası vardır.

Bilindiği gibi müziğe insanlar dinleyici veya icra edici olmak üzere iki şekilde dahil olabilirler. Aristoteles, konuya daha çok eğitim açısından yaklaşarak müzik icra etmenin, yani şarkı söyleme ya da bir enstrüman çalmanın eğitimde yeri olup olmadığını incelemeye koyulur. Bu amacı gerçekleştirirken de müziğe ilişkin birtakım saptamalarda bulunur. O'nun müziğin doğasına ilişkin fikirleri en azından üç başlık altında incelenebilir:

1. *Müzik haz vericidir*: Müzik özgür ve soylu ruhlara hitap eder. Özgür ruhlu olmanın önemli bir göstergesi sadece pratik fayda getiren şeylere önem vermemektir. Aristoteles için bir disiplini sadece pratik fayda için öğrenmek özgür ve yüce ruhlara yakışmaz. Müzik diğer uğraşların sağladığı fayda gibi bir fayda sağlamasa ve başka şeyler için zorunlu olmasa bile ona bir değer atfederiz. Sözelimi okuma, yazma ve çizimin hane yönetimi, kazanç, politik faaliyet gibi hayatta birçok uygulaması vardır. Benzer şekilde jimnastik savaşçının cesur, sağlıklı ve güçlü olmasına, yani iyi savaşılabilesine hizmet eder.⁴ Müzik ise en başta haz vericidir ve diğer disiplinlerin tersine başka şeyler için değil, kendisi için öğrenilir. Müzik hem dinleyen açısından hem de icra eden açısından hoş bir şeydir. Nitekim "herkes müziğin ... en büyük hazlar arasında olduğunu söyler; en azından Mousaios 'şarkı söylemek faniler için en hoş şeydir' der" (Aristoteles, 2018, 1339b). Her ne kadar diğer

⁴ Kaldı ki Aristoteles'e göre diğer disiplinler de değerlerini salt pratik faydadan almazlar, almamalıdır. Sözelimi bir disiplini öğrenmek başka disiplinleri öğrenmeyi mümkün kılar. Yine, çizim sadece alışveriş sırasında kandırılmamak için değil, bedenlerin güzelliğini temaşa etmek için de önemlidir (Aristoteles, 2018).

uğraşlara da haz eşlik edebilmesine, sözgelimi bir marangoz veya bir aşçı işini haz duyarak yapabilmesine rağmen müzik özellikle bu haz için tercih edilir. Ancak bundan müziğin sadece bir eğlenme aracı olduğu sonucu çıkmaz. Nitekim Aristoteles müziğin hem eğitime hem eğlenceye hem de kültürel faaliyete etkisi olduğunu düşünür.

2. *Müzik taklittir (mīmēsis)*: Her ne kadar *Politika*'da *mīmēsis* sözcüğü müzik bağlamında sadece bir kere geçse de *Poetika*'da birçok yerde karşımıza çıkar. Aristoteles'e (2012) göre şiir, tragedya ve müzik gibi etkinliklerin hepsi birer taklittir. Ritim ve ezgiler cesaret, ölçülülük, öfke gibi tüm duygulanımların ya da ahlaki niteliklerin tek tek taklitlerini bize sunarlar. Aristoteles bu iddiayı, görme duyusuyla temas kurduğumuz bir nesne hakkındaki analogiyle gerekçelendirir. Örneğin bir insan heykeline baktığımızda ve bu heykelden son derece etkilendiğimizde heykelin temsil ettiği insanın kendisinden de etkilenirdik. Yine hoş gitmeyen ve hatta acı veren bir olayı tasvir eden bir resmin işaret ettikleriyle karşı karşıya geldiğimizde benzer hoşnutsuzluk ve acıyı yaşadık. Bu noktada Aristoteles beş duyunun nesnelere ahlaki niteliklere benzeme dereceleri açısından karşılaştırır. Görme duyusunun nesnelere, yani bazı şekil ve renklerde ahlaki niteliklere benzerlik olsa da bunların sayısı çok azdır. Sözgelimi geometrik bir şekil olan bir kare Pythagoras'ta olduğu gibi adalet ve siyah renk kötülüğe benzetilebilir. Öte yandan dokunma, tat ve koku duyularının nesnelere ise ahlaki niteliklere benzerlik bulunmaz. Ahlaki nitelikler ile benzerliğin, en çok işitme duyusunun nesnelere yer aldığını söyleyen Aristoteles'in müziğe verdiği önem böylelikle anlaşılabilir hale gelir.

3. *Müzik karakteri etkileme gücüne sahiptir*: Aristoteles için en önemlisi müziğin dinleyenin karakterini de etkilemesi ve bu nedenle de ahlaki bir veçhesinin olmasıdır. Müzik insana belli karakter özellikleri verir. Bunu da duygulanımları harekete geçirerek yapar. Başka bir deyişle müzikten edindiğimiz duygulanımlar karakteri etkilerler. Müzik dinlediğimizde ruhsal bir değişime uğrarız. Sözgelimi coşkulu bir müzik dinlemek insanın karakterinde coşkuyu tetikler. Müzik ile karakter arasındaki bu nedensellik ilişkisi, işitme duyusunun nesnelere ile ahlaki nitelikler arasında kurulan benzerlik ilişkisi vasıtasıyla gerçekleşir. Aristoteles, döneminin çeşitli ezgilerinin insanları nasıl etkilediği üzerine örnekler verir. Miksolidyan armoniler insanları ciddi ve hüzünlü yaparken, Dor tarzı armoniler dinlendiricidirler ve dolayısıyla insanları daha dengeli yapıp sakinleştirirler. Frigyen armoniler ise coşku verirler. Keza müziğin diğer ögesi olan ritimlerin kimileri de insanı dengeli yaparken kimileri hareketlendirir. Aristoteles ezgileri de ayrıca karakter, eylem ve coşkuyla ilgili ezgiler olmak üzere üçe ayırır. Lidyan ve Dor tarzı armoniler karaktere ilişkin ezgiler, İyon ve Aiolis tarzı armoniler eyleme ilişkin ezgiler ve Frigyen armoniler ise coşkuyla ilişkin ezgilere tekabül ederler (Orhan, 2018).

3.2. Müziğin İşlevi

Aristoteles'in müziğin doğasına ilişkin yukarıdaki belirlemeleri, müziğin dinlenme ve eğlence aracı olmasını, haz verici olması ve eğitimde kullanılması olmak üzere üç önemli işlevini ortaya koyar:

1. Müzik, amacı dinlenmek olan eğlencenin temel araçlarından birisidir. Ayrıca kültürel faaliyetleri sıkıcılıktan kurtarıp hoş ve neşeli hale getirmede de önemli bir araçtır. Aristoteles'in insanın temel amacı olarak gördüğü mutluluğun verdiği hazza benzer bir haz vermesi nedeniyle de müzik kendisinden yararlanılması gereken bir şeydir. Ek olarak hayatı idame ettirmek için gereken meşguliyetlerin tersine eğitimin de arasında bulunduğu serbest zaman faaliyetleri, "haz, mutluluk ve kutlu bir yaşam içerirler" ve müzik bu türden bir yaşama katkıda bulunduğu ölçüde değerlidir.

2. Ahlaki nitelikler ile işitmenin nesnelere arasında bir benzerlik olduğuna ve dolayısıyla müzik karakteri etkilediğine göre iyi müzikten haz almayı öğrenen kişiler aynı zamanda iyi karakterlerden de haz almaya alışır. Başka bir deyişle, tıpkı resim ve heykel örneğinde olduğu gibi iyi karakter özelliklerini taklit eden ezgilerden haz duyan kişiler bu ezgilerin temsil ettiği asıl örnekler yani bu özelliklerin sahibi olan kişilere de değer verirler. İyi karaktere sahip olan kişilerden hoşlanmak aynı zamanda erdemli olmanın da bir yoludur. Dolayısıyla müzik erdemli bir yaşama hizmet eder.

3. Müzik karakteri etkilediğine göre erdemli yurttaşlar yetiştirmek için eğitimde müzikten yararlanmak gerekir. Halihazırda *Politika*'nın sekizinci kitabının temel meselesi de müziğin eğitimde nasıl kullanılacağı, öğrencilere sadece iyi ezgileri dinlemeyi öğretmenin yeterli mi olduğu yoksa icra edici olarak mı eğitilmeleri gerektiği, hangi ezgilerin ve çalgıların eğitimde ne ölçüde, hangi yaşlarda kullanılacağı üzerinedir.

Müzik, okuma ve yazma, jimnastik ve çizim eğitimlerinin aksine zorunlu görünmez. Aristoteles'e göre eskilerin eğitimde müziğe yer açmalarının nedeni onu serbest zamanlardaki kültürel bir etkinlik olarak görmeleridir. Müzik eğitiminde diğer eğitim konularındakine benzer bir fayda amacı güdülmeyeceği açıktır. Burada serbest

zaman ile günümüzde anlaşıldığı gibi derslerin arasındaki boşluğu dolduran, zaman öldürmeye yönelik faaliyetler anlaşılmaz. Tam tersine, serbest zaman etkinlikleri ilk olarak eğitimin kendisini kapsar. Onlar aynı zamanda özgürlük ve kültür ile de yakın bir ilişki içerisindedirler ve özgür ruhlu insanlara yakıştırılırlar (Orhan, 2018). Hatta "serbest zaman meşguliyetin gayesidir" (Aristoteles, 2018). Bu nedenle soylu ve özgür ruha sahip insana yakışır biçimde en iyi şekilde değerlendirilmelidir. Çeşitli pratik beceriler ve zanaatlar gibi hayatı idame ettirmek için yapılması gereken zorunlu uğraşlar ise serbest zaman etkinlikleriyle karşılaştırıldıklarında daha aşağı bir konumdadırlar ve kadınlar ile kölelere özgüdürler (Orhan, 2018, s. 183). Hatta bir devlet serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirerek iyi ve sürekli bir devlet olur. Nitekim Aristoteles'e göre Spartalılar devlet kurduktan sonra serbest vakitlerini nasıl değerlendireceklerini bilmedikleri için çöküşe geçmişlerdir (Aristoteles, 2018).

Aristoteles'e göre müzik, eğitimde üç amaçla kullanılabilir: Eğlence veya dinlenme, kültürel faaliyetler ve karaktere belli nitelikler ya da erdemler kazandırma. Ancak çocuklara eğlence amacıyla eğitim verilmesi doğru değildir çünkü eğitim sancılı ve acı içeren bir süreçtir. Benzer şekilde insana yakışır kültürel faaliyet olduğu anlayışıyla da eğitim verilmemelidir çünkü çocuk henüz eksik bir varlıktır ve eksik varlık bu faaliyetin temel gayesi olan mutluluğu gerçekleştiremez. En nihayetinde Aristoteles müzik eğitiminin temel gayesinin erdem olduğunu bize bildirir. Öte yandan müziğin hem eğlenmeye hem de kültürel faaliyetlere hizmet ettiğini fakat alınan hazzı gayeye dönüştürmeksizin müziğin verdiği hazın tecrübe edilebileceğini ve insan yaşamının temel gayesi olan mutluluğun verdiği hazın bir benzerini içerdiği için ara sıra bu hazzı tatma maksadıyla müzikten yararlanılabileceğini belirtir.

Müziğin erdemle olan ilişkisini ise Aristoteles'in aşağıdaki sözlerinden okumak mümkündür:

Müzik hoş şeyler sınıfına girdiğine göre ve erdem doğru bir şekilde keyif alma, sevme ve nefret etme olduğuna göre, şu açıktır: Düzgün karakter ve asil eylemler hakkında doğru yargılarda bulunmayı ve onlardan keyif almayı öğrenmek ve bunları alışkanlık haline getirmekten daha önemli bir şey yoktur (Aristoteles, 2018).

Başka bir deyişle müzik karakteri değiştirme gücüne sahiptir ve istenilen nitelikleri insana kazandırır. Bu nedenle de eğitim müfredatında yer almalıdır. İnsanda ezgilere ve ritimlere yönelik bir yakınlık vardır. Nitekim bazı filozoflar "ruhun bir armoni olduğunu veya armoni içerdiğini söylerler" (Aristoteles, 2018).

İster erdem amacıyla ister eğlence ve kültürel faaliyet açısından yararlanılsın müzik eğitimi sadece iyi ezgilerin dinlenilerek öğrenilmesini mi kapsayacaktır yoksa gençlere çalgı çalmak ya da şarkı söylemek de öğretilecek midir? Gençlerin yetişkin olduklarında hoş ezgilerden haz almayı öğrenmeleri, iyi müziği doğrulukla değerlendirmeleri ya da karaktere etkisi açısından müziği dinlemeleri yeterli gibi görünür. Bunlar için müzik yapmayı bilmeye gerek var mıdır? Ayrıca müziği bir sanat olarak icra eden profesyonellerin müziğini dinlemek çok daha keyiflidir. Gençler müzik yapmayı öğreneceklerse de onunla ara sıra uğraşacaklarından müzisyenler kadar başarıyla icra edemezler. Üstelik müziği derinlikli olarak öğrenmek gerekecekse marangozluğu, açılığ ve diğer tüm konuları da öğrenmek gerekir ki bu oldukça saçmadır.

O halde gençlere nasıl bir müzik eğitimi verilmelidir? Aristoteles'e göre müziği doğru bir şekilde takdir edebilmek için onun icrasına makul bir ölçüde katılmak gerekir, uzmanlık gerektirecek kadar değil. Ancak bu katılım sadece gençken olmalı, büyüdüğünde bırakılmalıdır. Çünkü yetişkin bir erkeğin enstrüman çalması onu kaba saba biri yapar. Bazı enstrümanları çalarken müzisyenlerin bedenleri tuhaf şekiller alır. Sözelimi eskiler, flütü icat eden tanrıça Athena'nın flüt çalarken yüzünün aldığı biçimden rahatsız olduğu için flütü bir kenara attığını rivayet ederler. Benzer bir yasak uzmanlık gerektiren başka bir çalgı olan kitara için de geçerlidir. Özellikle flütün dışlanması üç gerekçe vardır. Birincisi, uzmanlık gerektirir ve gençlerin bir enstrümanda uzmanlık kazanmalarına gerek yoktur. İkinci olarak flüt cezbeyle yani yoğun duygu halleriyle ilgili bir enstrümandır ve cezbe ise eğitimin amaçlarından biri değildir. Üçüncüsü, flüt çalarken konuşma kesildiği için eğitimde kullanılmamalıdır. Kısacası bir genci "iyi bir dinleyici yapacak" çalgılar haricindeki tüm çalgılar eğitimden dışlanmalıdır. Uzmanlık gerektiren çalgıları çalanlar kendi erdemi için değil başkalarını eğlendirmek için müzik yaparlar ki bu durum özgür insana değil, kaba insanlara uygundur. Ayrıca eğitimi hoş kılmak için de müzikten faydalanmak mümkündür çünkü gençler içinde bir miktar haz barındırmayan eğitimden hoşlanmazlar. Karaktere ilişkin ezgiler eğitimde, eylem ve coşkuyla ilgili olan ezgiler ise sadece başkaları bu ezgileri icra ederken dinlemek amacıyla kullanılmalıdır (Aristoteles, 2018). Dor en dengeli tarz olduğu ve cesaret erdemine en çok benzeyen ezgi olduğu için gençlerin eğitiminde kullanılması gerekir. Burada dengeli nitelendirmesini Aristoteles'in iki aşırı uç arasında ortaya verdiği değer bakımından yani ölçülülük açısından

anlamak gerekir. Buna karşın Frigyen armoniler ise flütün verdiği etkiye daha çok benzedikleri ve flüt de Aristoteles'in tasvip etmediği bir çalgı olduğu için eğitimde yerleri yoktur.

3.3. Aristoteles Düşüncesinde Arınma

Katharsis kavramı klasik Yunan filozofları tarafından yoğun bir şekilde kullanılan bir kavram olmamakla birlikte anlamı ve işlevi açısından çok tartışılmalıdır. Türkçede 'arınma' olarak yerleşik bir karşılığı olmakla birlikte Aristoteles tarafından *Poetika*'da tragedyanın amacı (telos) olarak nitelendirilebileceğimiz bir şekilde kullanılır. Kavramın amacı doğrudan tragedyanın tanımında içerilmektedir:

Tragedya, acıma ve korku yoluyla bu gibi duygulardan bir arınma (katharsis) sağlamak için, ağırlığı olan, tamamlanmış, belirli uzunluğa sahip bir eylemin, her bölümünde ayrı ayrı biçimlerde çeşnilendirilmiş bir dil kullanarak, anlatı aracılığıyla değil, davranışlarda bulunan insanlar aracılığıyla taklit edilmesidir (Aristoteles, 2012).

Bu tanımı iki şekilde okumak mümkündür. Geleneksel yorum ilişkiyi doğrudan tragedya ve arınma arasında kurmak suretiyle söz konusu yazın geleneğinin arınma kavramında içerildiği şekilde bir rahatlık, temizlenme sağladığını iddia eder. Diğer taraftan söz konusu arınma düşüncesinin başka bir şeye işaret ettiğini de belirten düşünürlerle karşılaşmak mümkündür: "Son yüzyılda Aristoteles'in katharsis [arınma] ile kastettiğinin, duyguların bir arınması / temizlenmesi / boşaltılması (purgation) olduğu geniş ölçüde kabul edilmektedir" (Lear, 2016, s. 83). Bu durumda arınma, ifade edildiği gibi bir tür 'duygulardan temizlenme' olarak anlaşılırsa, gerçekleşmesini sağlayan sadece tragedya olduğunu iddia etmek yetersiz kalacaktır. Yani arınma sadece tragedya aracılığıyla sağlanmaz. Yine de arınma için tragedyadan hareket etmek gerekir, Aristoteles'in kavram hakkındaki düşünceleri tragedyaı anlattığı kısımlarda bulunmaktadır, buna karşılık trajik olan etkinlik, bir türdür ve bu türü içerisine alan cinsi düşündüğümüzde akla poiesis faaliyeti gelir. O halde şunu iddia etmek makul görünmektedir: Poiesis bir tür arınma sağlar. O halde poiesisin bir başka türü için de aynı durumun beklenmesi makul hale gelir.

Arınmanın trajik olana aşkınlığını Platon'dan hareketle de gösterebiliriz. Bunu gösterebilirsek denilebilir ki zaten poiesis faaliyetinin arındırma etkisi Yunan düşüncesinde bulunmaktaydı. Platon'da doğrudan bir araç aracılığı ile değil de bizatihi ruhun kendisini iyi duruma getirmek için arındırmak kabul ve tavsiye edilir: "(...) ruhu arıtmak, (...) onu ne kadar mümkünse o kadar tenden ayırmak, tenin her noktasından hareket ederek, kendine dönmeye, kendi içine kapanmaya, mümkün olduğu kadar şimdiki ve gelecekteki hayatta, bağlarından kurtulmuş gibi tenden kurtulmuş olarak, onu kendisiyle baş başa yaşamaya alıştırarak değil midir?" (Platon, 1989). Burada Platon, ruh – beden ayırımını vurgulamak suretiyle insanın asli olarak özen göstermesi gereken kısmın ruh olduğunu ima ederek saf bir varlık olarak ruhun kendisine dönmelerini ifade etmektedir. Bu kendine, yani aslında öze dönüş, onun felsefesi içerisinde 'idealar alemi'ni keşfetmek için önemli bir başlangıç noktasıdır. Arınma kavramı açısından bakıldığında ise 'bedenin ihtiyaçlarıyla yönlendirilmemiş, ruhu iyi durumda olmasını salık verecek bir psikolojik arınma durumuna vurgu yaptığı söylenebilir. Diğer taraftan sofist bağlamında düşündüğümüzde içsel arınma kadar dışsal bir arınmadan da bahsetmek mümkün hale gelir:

YABANCI: Her halükarda, bedene uygulanan türlü çeşit arındırma şekilleri tek bir ad altında toplanabilir.

THEAİTETOS: Hangi şekiller, hangi ad?

YABANCI: Canlı cisimlerde, jimnastiğin ve tıbbın, dakik bir aynın sayesinde gerçekleştirdiği bütün iç arınmalarla; adı ne kadar adi olursa olsun, hamamcılık sanatının tarif ettiği dış arınmaların tümü; cansız cisimlerde ise, tokaçlama veya, genel bir deyişle, perdahlama sınıfına giren, gülünç görünüşlü bir sürü adlar taşıyan bütün işler (Platon, 2000).

Tüm bu Platonik belirlemeler, kavramın Platon'da ne anlama geldiğini kati bir şekilde belirlememizi sağlamaktan uzak olsa da, filozofta nasıl kullanıldığı hakkında bize ciddi bir fikir verir. Platon düşüncesinde bir tür arınmadan bahsetmektedir ve yukarıdaki belirlemeler ışığında bu arınma düşüncesi ruhsal bir iyilik durumunu işaret ettiği kadar fiziksel boyutu da olan dışsal bir arınmayı da göstermektedir. Buradan hareketle kavramın Platonik bir kullanımının olduğunu ve söz konusu kullanımın Aristoteles gibi doğrudan poetik bir kullanım bağlamında düşünülmeden ziyade daha çok ruh – beden diyalektiği içerisinde ele alındığını göstermektedir. Bu belirlemeler bize, arınmanın bir tür bedensel anlamda temizlenme veya ruhsal anlamda saflaşma anlamında Yunan düşüncesinde var olduğunu göstermektedir. Aralarındaki kullanım farkını ise şu şekildedir: "Platon

ile Aristoteles'in *katharsis*'e koydukları amaç, bilgi olması bakımından aynı, bilgiye ulaşmadaki yöntemleri bakımından ise farklıdır: birisinin yöntemi tartışma, diğersinin ise duyguları harekete geçirmedir" (Can, 2006, s. 66).

Şimdi Aristoteles'te arınmanın müzik ile olan Aristotelesçi bağlantısı üzerinde durulabilir.

3.4. Bir Arınma Olarak Müzik: Tartışmalar

Aristoteles açık ve yoğun bir şekilde olmamakla birlikte, hatta yalnız iki kez arınma kavramını müzik düşüncesini ele alırken kullanır. Bu kullanım ittifakla uzun bir tarihselliğe sahip bir tartışma doğurur: Müziksel bir arınmadan söz etmek mümkün müdür? Soru, yeni bir soru değildir ve hatta Orta Çağ'dan beri aktüelliğini korumaktadır. Nitekim Hathaway (2019), *Politika*'daki müzik ve arınma arasındaki ilişkinin, Orta Çağ düşünürleri tarafından ele alındığını ifade eder. Ona göre bunun açık bir kanıtı Torquato Tasso'nun, Thomas Aquinas'ın öğrencisi olan Peter of Auvergne'nün müzikal arınma üzerine yaptığı bir yoruma atıfta bulunmasıdır. Hathaway'ın yorumu söz konusu ilişkinin uzun bir tarihselliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte asıl tartışma müziğin nitelikleri kısmından doğar. Şöyle ki Aristoteles başlangıçta müziğin üç işlevini ifade eder ve bunları kısaca özetler. Hatırlanacağı üzere bu işlevler (1) eğlence ve dinlenme (2) bir şekilde erdeme yönelmek, (3) serbest zaman etkinliklerine ve pratik bilgeliğe bir katkı sağlamak şeklinde ifade edilmişti. Açıklama devam eder ve tekrar bu işlevlere dönüldüğünde Aristoteles şu belirlemeyi yapar: "Müziğin sadece bir değil, birçok fayda için kullanılması gerektiğini savunduğumuza göre (burada arınmayla ne kastettiğimi açıklamayacağım, ama şiir üzerine eserimde buna döneceğim ve detaylı tartışacağım" (Aristoteles, 2018). Şiir üzerine olan tartışmada arınma üzerine vadedilen tarzda bir tartışma da bulunmaz. Fakat metne bir kavram olarak arınma girmiştir. Bu durumun nedenini şu şekilde özetlemek mümkündür:

(Bu ifade, aslında Aristoteles için eşi benzeri görülmemiş bir biçime sahiptir. Aristoteles, başka yerlerde 'πρὸς' edatıyla yönetilen öğeleri bağlarken, onları simetrik olarak bağlar, iki tane varsa aralarına bir bağlaç koyar ya da üç öğe varsa, *Topikler* 101a26'da olduğu gibi, bağlaçsız bir şekilde listeler. Her iki yöntem de mantıksal açıklığa sahiptir. Ancak daha temel bir sorun şudur: Aristoteles, daha önce dinlenme ve serbest zaman etkinliklerini müziğin üç amacından ikisi olarak birbirinden ayrı tutmuşken, neden şimdi bunları tek bir kategori altında toplasın? Bu durum, Franz Dirlmeier'i, rahatlama ile ilgili πρὸς ἄνεσιν ...ἀνάπαυσιν ifadesinin, ya müziğin amaçlarının üçlü sınıflandırmasında artık eğlencenin (παιδιά) yer almadığını merak eden bir eklemeci tarafından sonradan eklenmiş olduğunu ya da bu ifadenin üç amaçtan ikincisiyle, yani arınma ile ilgili olduğunu ve Aristoteles'in arınma üzerine yaptığı bir açıklamanın yanlış bir şekilde yer değiştirdiğini öne sürmeye yöneltmiştir (Ferrari, 2019, ss. 120-121).

Yani problem, metnin içeriği ile ilgilidir. Ferrari buradan hareketle arınmanın, polemige girdiği Dirlmeier ve Schadewaldt'in söylediği gibi ahlaki eğitimin bir parçası olarak değil serbest zaman etkinliği ile ilişkili olduğunu belirtir. Çünkü önceki sınıflandırmanın eğitim / eğlence / serbest zaman etkinliği olduğunu ve şimdi bunun eğitim / arınma / serbest zaman etkinliği olarak değiştiğini varsayarsak, arınma eğlencenin yerine geçiyor gibi görünmektedir ve bu nedenle eğlence kavramıyla ilişkilendirilmelidir (Ferrari, 2019). Buna karşılık Dirlmeier için bu eleştiri çok da geçerli olmayabilir. Çünkü ona göre arınma daha geniş bir bağlam içerisinde ele alınmalıdır ve o, *Politika* 1342 a11-18'den hareketle Ferrari'nin eleştirisinden farklılaşır. İlgili pasaj, arınmanın yalnızca belirli bir grup insana değil, tüm insanlara hitap ettiğini ve evrensel bir süreç olduğunu gösterir. Aristoteles, arınmanın yalnızca acıma ve korku gibi duygularla sınırlı olmadığını, aynı zamanda coşku gibi daha yoğun duyguları da kapsadığını belirtir. Bu, arınmanın hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir işlevi olduğunu ortaya koyar (Dirlmeier, 1940).

Bu tartışma doğrudan ilgili pasaja yönelmek suretiyle Pierre Destrée tarafından da yapılır:

Politika 8'de, müziğin amaç ya da kullanımlarına ilişkin iki tane oldukça farklı üçlü ayırım buluruz. Analizinin en başında, Aristoteles ilk olarak şunları sıralar (1339a11-26): eğlence (παιδιά) ve rahatlama (ἀνάπαυσις), -ki eğlence rahatlama içindir- (ἡ δὲ παιδία χάριν ἀναπαύσεως ἐστίν, 1337b38-9); erdem (ἀρετή) ya da onun deyişle παιδεία, yani ahlaki eğitim; serbest zaman (διαγωγή). Bu, görünüşe göre, biraz daha ileride tekrarladığı sağlam ve kesin bir ayırımdır: müzik εἰς παιδείαν ἢ παιδίαν ἢ διαγωγήν (1339b13-14) amaçlar, bu amaçların her biri, koşullara ve kişilere bağlı olarak hakiki bir amaçtır. Ancak, müzik eğitimi bölümünün sonunda tekrar gündeme geldiğinde, bu üçlü ayırımın birkaç önemli değişikliğe uğraması dikkat çekicidir. Şimdi, ahlaki eğitim, duygusal arınma (παιδείας ἔνεκεν καὶ καθάρσεως) ve 'üçüncü olarak' 'serbest zaman, dinlenme, gevşeme (τρίτον δὲ πρὸς διαγωγήν πρὸς ἄνεσιν τε καὶ πρὸς τὴν τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν)' (1341b36-41) arasında yapılan bir ayırım ortaya çıkıyor. Bu yeni

sıralamanın yarattığı temel zorluk oldukça dikkat çekicidir: Serbest zaman ve rahatlama ilk başta iki ayrı amaç olarak tanıtılırken, şimdi müziğin üçüncü amacının serbest zaman, dinlenme ve rahatlama kümesinde birleştirilmesi nasıl açıklanabilir? (Destrée, 2017, ss. 35-36).

Yazarın bu soruya cevabı, metne yine müziğin özellikleri ikinci kez sayılırken bir ekleme olduğu yönündedir ve çözüm önerisi "eğlence ve serbest zaman" ifadeleri sonradan eklenmiş olduğundan çıkarılmaları durumda metnin bir anlam kazanacağı yönündedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Müzik arınma ilişkisi üzerinde duran felsefi çalışmalar, Aristoteles'ten kalan ve tam da tartışmanın merkezinde olan metnin hatalarla günümüze ulaştığını iddia ederler. Ancak hata üzerine olan bu uzlaşma daha öteye gitmez, hatanın ne olduğu konusunda bir konsensus söz konusu değildir. Diğer taraftan arınma kavramının bağlayıcı kullanımı tam da bu uzlaşmanın olmadığı *Politika*'nın 8.7. pasajlardadır. Dolayısıyla müziğin doğası ve işlevleri konusunda söz konusu olan açık ve net olma durumu, arınma ve müzik arasındaki ilişki için mümkün değildir. Bu imkansızlık ilişkisinin genel geçer kabul gören bir yorumunun varlığına engel olur.

Farklı yorumların dayandığı rasyonel temellerin olması, müzik – arınma ilişkisini çok boyutlu değerlendirmeye imkan sağlar. Şöyle ki, arınma kavramı, çok boyutlu bir yapıya sahip olup, etimolojik kökeni incelendiğinde ahlaki, estetik, eğitimsel ve fiziksel yönleri barındırdığı açıkça görülmektedir. Ancak, bu kavram Aristoteles'in felsefesinde doğrudan ve ayrıntılı bir şekilde ele alınmamıştır. Bu eksiklik, bağlamsal bir değerlendirme gerektirir. Şöyle ki, tarihsel bir döneme ait bir kavramın anlaşılması, öncelikle o dönemin metinlerine ve tarihsel bağlamına dayalı bir incelemeyi zorunlu kılar. Bununla birlikte, geçmişte var olan bir kavram, kendi tarihsel bağlamının etkilerini taşıyarak günümüze ulaşabilir ve bu süreçte farklı bir içerik ve anlam kazanabilir. Diğer yandan, bir kavramın kullanıldığı dönemde, o dönemin muhatapları tarafından ayrıntılı bir açıklamaya gerek duyulmaksızın açıkça biliniyor ve anlaşılıyor olması da mümkündür. Bu durumu arınma kavramı bağlamında ele aldığımızda, bu kavramın belirli bir alanla sınırlı kalmadığını, aksine yaşamın tüm yönleriyle bağlantılı olarak anlaşılabilirliğini iddia etmek mümkündür.

Arınma kavramı, müzikle ilişkilendirildiğinde estetik bir boyut kazanır. Bunun yanı sıra, bir araç olarak değerlendirildiğinde, Aristoteles'in ahlak anlayışında belirttiği olgun karakterin oluşumunda bir eğitim aracı olarak da işlev görebilir. Bu bağlamda, arınma kavramı hem bireyin ahlaki gelişimine hem de estetik duyarlılığının şekillenmesine katkı sağlayan çok yönlü bir olgu olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla *Politika*'daki müziğin ve arınmanın işlevine dair tartışmayı ahlaki, estetik, eğlence, serbest zaman veya fiziksel bir bağlamda değerlendirmek yerine her biri için geçerli olabilecek bir arınma düşüncesini aramak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Etik kurul onayı

Bu çalışmada Etik Kurul onayı gerektiren herhangi bir veri toplama süreci gerçekleştirilmemiştir.

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: TÇ, OK; verilerin toplanması: TÇ, OK, NAÇ; sonuçların analizi ve yorumlanması: TÇ, OK, NAÇ; çalışmanın yazımı: TÇ, OK. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

In this study, no data collection process requiring Ethics Committee approval was carried out.

Author contribution

Study conception and design: TÇ, OK; data collection: TÇ, OK, NAÇ; analysis and interpretation of results: TÇ, OK, NAÇ; draft manuscript preparation: TÇ, OK. All authors reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Aristoteles. (1996). *Metafizik* (A. Arslan, Çev.). Sosyal Yayınlar.
- Aristoteles. (2012). *Poietika* (N. Kalaycı, Çev.). Pharmakon Yayınevi.
- Aristoteles. (2018). *Politika* (Ö. Orhan, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Can, H. (2006). Aristoteles'te katharsis kavramı. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 63-70.
- Destrée, P. (2017). Aristotle and musicologists on three functions of music. *Greek and Roman Musical Studies*, 5, 35-42.
- Dirlmeier, F. (1940). Καθαρσις Παθημάτων. *Hermes*, 75(1), 81-92.
- Ferrari, G. R. F. (2019). Aristotle on musical catharsis and the pleasure of a good story. *Phronesis*, 64(2), 117-171.
- Hathaway, B. (2019). *The age of criticism: The late renaissance in Italy*. Cornell University Press.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları.
- Lear, J. (2016). Katharsis (E. Ç. Mutlu, Çev.). *Arkhe-Logos Felsefe Dergisi*, 1(1), 83-111.
- Orhan, Ö. (2018). Terimlere dair açıklama (Ö. Orhan, Çev.). *Politika* içinde (s. 61-131). Pinhan Yayıncılık.
- Peters, F. (2004). *Antik Yunan felsefesi terimleri sözlüğü* (H. Hünler, Çev.). Paradigma Yayıncılık.
- Platon. (1989). *Phaidon* (S. K. Yetkin ve H. R. Atademir, Çev.). MEB Yayınları.
- Platon. (2000). *Sofist* (C. Karakaya, Çev.). Sosyal Yayınları.
- Rorty, A. O. (2016). Aristotelesçi trajedinin psikolojisi (F. Ünal, Çev.). *Arkhe-Logos Felsefe Dergisi*, 1(1), 59-82.
- Shiner, L. (2010). *Sanatın İcadı: Bir kültür tarihi* (İ. Türkmen, Çev.), Ayrıntı Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Aristotle is a Greek thinker who left many works on the practical as well as the theoretical reality of philosophy. However, in his classification of sciences, music does not directly appear as a field of science (*episteme*). Aristotle categorizes different types of knowing under three main headings according to their differences in subject matter and approach: Generative or Poetic sciences, Practical sciences and Theoretical sciences (Aristoteles, 1996, ss. 291-292 and 462; 1025b and 1064a). Although music does not directly fall under these three types of sciences, it can be clearly stated that it is one of the productive or poetic sciences. These sciences are reconsidered among themselves through the concept of imitation. In *Poetics*, further classification is made according to the different ways of imitation: Means of imitation: Language, rhythm, melody; Object of imitation: The moral status of the characters (noble, common or bad); method of imitation: Narration or direct staging of the story. Source This division of genres also reveals the types of *poiesis* activity. Thus, in terms of its nature and the value attached to it, music can be justified as a science of *poiesis* that uses a form of imitation. The function of the poetic arts can be expressed as follows: "Since all poetic arts are representational, their various goals include, among others, providing us with a kind of awareness. They fulfil their specific emotional purpose by affecting our understanding, and by affecting our emotions they affect our understanding" (Rorty, 2016, p. 61). In his discussion of the poetic sciences, Aristotle explicitly articulates the effect of tragedy on emotions through fear and pity and thus through its purpose (telos): Purgation. This makes it possible to uncover the nature of the Aristotelian view of music. Just as tragedy provides a kind of purgation through fear and pity, music as a form of *poiesis* has the same effect on the emotions and the person: Music should be seen as a means of purgation.

2. Method

The main methodological approach of this study has been an evaluation of texts, as presenting Aristotle's understanding of music entails drawing a theoretical framework based on praxis. Therefore, the method used is the descriptive research method. The descriptive research method analyzes situations, phenomena, or groups as they are and does not focus on cause-and-effect relationships. In this context, relating a historical and philosophical situation to another phenomenon—namely, examining Aristotle's views on music through the concept of catharsis—requires a descriptive method. Within this method, since the relationship between music and catharsis is centered specifically on Aristotle, the "relational survey method" has been employed.

The relational survey model refers to a survey approach aimed at determining the existence of co-variation between two or more variables. In the relational survey model, it is examined whether the variables change together and, if so, how this change occurs (Karasar, 2011). In this context, the study describes the ideas and views of the famous philosopher Aristotle, specifically regarding music.

A literature review was conducted by analyzing Aristotle's two fundamental texts on his understanding of music, *Politics* and *Poetics*. Subsequently, secondary literature addressing the relationship between music and catharsis was evaluated. The literature on this relationship was assessed from a comparative and interpretative perspective.

3. Findings, Discussion and Results

The concept of purgation has a multidimensional structure, and when its etymological origin is examined, it is clearly seen that it includes moral, aesthetic, educational, and physical aspects. However, this concept is not addressed directly and in detail in Aristotle's philosophy. This deficiency requires a contextual assessment. That is to say, understanding a concept belonging to a historical period necessitates an analysis based on the texts and historical context of that period. However, a concept that existed in the past can reach the present by bearing the effects of its own historical context and may acquire a different content and meaning in this process. On the other hand, it is also possible for a concept to be clearly known and understood by the interlocutors of that period without the need for a detailed explanation. When we consider this situation in the context of the concept of purgation, it is possible to argue that this concept is not limited to a specific field but can be understood in connection with all aspects of life.

The concept of purgation gains an aesthetic dimension when associated with music. In addition, when considered as a tool, it can also function as an educational tool in the formation of the mature character that Aristotle states in his understanding of morality. In this context, the concept of purgation can be considered as a multifaceted phenomenon that contributes both to the moral development of the individual and to the shaping of his aesthetic sensibility. Therefore, instead of evaluating the discussion of the function of music and purgation in *Politics* in a moral, aesthetic, recreational, leisure, or physical context, it would be a better approach to look for a purgation idea that can apply to each of them.